

Лю СЮЕНА,

orcid.org/0000-0002-2160-4271

аспірантка кафедри англійської філології

Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

(Київ, Україна) xuenal_liu@foxmail.com

ВИДИ КОМП'ЮТЕРНИХ НОВОУТВОРЕНЬ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

*Найважливішою умовою існування мови є її безперервний розвиток, що виявляється у появі нових слів та значень. Процес пізнання світу, поява нових і модернізація вже існуючих понять, зміни у суспільному житті, прогрес у науці та техніці, поява нових об'єктів позамовної дійсності відбуваються безперервно, що вимагає від мови забезпечити тих, хто говорить на ній необхідною кількістю нових лексичних одиниць. Величезна кількість нових слів, які щорічно з'являються в англійській мові, вимагають від дослідників не тільки фіксувати, а й досліджувати їх, часто обмежуючись певним періодом або вивченням новоутворень, що виникли в одній або кількох сферах життя суспільства. Ця робота присвячена розгляду нових лексичних одиниць у сфері комп'ютерних технологій, що з'явилися англійською за останні 10–12 років. Актуальність теми визначається необхідністю розгляду даного пласта лексики, оскільки кількість нових номінативних одиниць у цій сфері щороку зростає. Це зумовлено низкою причин, найважливішою з яких є стрімкий розвиток комп'ютерної техніки та не менш стрімке проникнення нових технологій у повсякденне життя людей. Незважаючи на те, що багато слів стають загальноживаними, досить велика їх кількість не виходить за межі професійного лексикону комп'ютерних фахівців. Більшість новоутворень у сфері комп'ютерних технологій створено за допомогою різних словотвірних моделей, продуктивність яких неоднакова і має певні особливості. **Наукова новизна** даного дослідження у тому, що у ньому вперше досліджується новітня комп'ютерна лексика з погляду продуктивності словотвірних моделей, що у її створенні. Крім того, робиться спроба розмежувати розглянуті новоутворення по семантичних підгрупах: *General, Internet/Networking, Privacy/Security, Hardware, Software* та визначити найпоширенішу. **Основна мета роботи:** виявити особливості освіти нових лексичних одиниць у сфері комп'ютерних технологій та класифікувати освіти відповідно до виділених семантичних підгруп.*

Ключові слова: *лексичні одиниці, комп'ютерні технології, словесні новоутворення.*

Liu XUENA,

orcid.org/0000-0002-2160-4271

Graduate student at the Department of English Philology

National Pedagogical Dragomanov University

(Kyiv, Ukraine) xuenal_liu@foxmail.com

TYPES OF COMPUTER INNOVATIONS IN ENGLISH LANGUAGE

*The most important condition for the existence of a language is its continuous development, which is manifested in the appearance of new words and meanings. The process of learning about the world, the emergence of new and modernization of existing concepts, changes in social life, progress in science and technology, the emergence of new objects of extra-linguistic reality occur continuously, which requires the language to provide those who speak it with the necessary number of new lexical units. The huge number of new words that appear in the English language every year require researchers not only to record, but also to study them, often limiting themselves to a certain period or to the study of new formations that arose in one or more spheres of social life. This work is devoted to the consideration of new lexical units in the field of computer technologies that have appeared in English over the last 10–12 years. The relevance of the topic is determined by the need to consider this layer of vocabulary, since the number of new nominative units in this area is growing every year. This is due to a number of reasons, the most important of which is the rapid development of computer technology and the no less rapid penetration of new technologies into people's everyday lives. Despite the fact that many words are becoming commonly used, quite a large number of them do not go beyond the professional lexicon of computer specialists. Most innovations in the field of computer technologies are created with the help of various word-formation models, the productivity of which is not the same and has certain features. The scientific novelty of this study is that it first examines the newest computer vocabulary from the point of view of the productivity of word-formation models involved in its creation. In addition, an attempt is made to differentiate the neoplasms under consideration by semantic subgroups: *General, Internet/Networking, Privacy/Security, Hardware, Software* and to determine the most common one. The main goal of the work: to reveal the peculiarities of the formation of new lexical units in the field of computer technologies and to classify the formations according to the selected semantic subgroups.*

Key words: *lexical units, computer technologies, verbal neoplasms.*

Виклад основного матеріалу дослідження.

Досягти поставленої мети можливо вирішенням наступних завдань:

1. Встановити часові рамки та джерела появи нових лексичних одиниць.
2. Дослідити словотвірні механізми, що у освіті аналізованих одиниць.
3. На підставі дефініційного аналізу віднести досліджувані новоутворення до тієї чи іншої семантичної підгрупи.

Предметом дослідження є нова лексика, що належить до сфери комп'ютерних технологій, обмежена періодом із 1994 по 2006 роки.

Об'єктом дослідження стала вибірка з 2000 лексичних новоутворень, з якої було відібрано 500 найбільш частотних одиниць для підтвердження основних положень дослідження, складена на матеріалі спеціалізованих зарубіжних та вітчизняних джерел: "77ze Word Spy"; "Matisse"; "The Urban Dictionary"; "Wikipedia"; «Англо-російський словник нових слів та словосполучень» за редакцією Ю.А. Зацного; «Англоросійський словник з обчислювальної техніки» за редакцією М.І. Гуткіна (2000); «Англо-російський словник скорочень з комп'ютерних технологій, інформатики, електроніки та зв'язку» за редакцією А.Т. Черепанова (2000) та деяких інших.

Для вирішення поставлених завдань використовуються такі методи та прийоми дослідження:

- метод суцільної вибірки із лексикографічних джерел;
- виявлення кількісних та відсоткових характеристик;
- формально-семантичний аналіз.

Теоретична значущість дослідження полягає в тому, що його результати роблять певний внесок у теорію словотвору та неології.

Практична значимість дисертаційної роботи полягає в тому, що отримані результати дослідження можуть бути використані на лекціях з лексикології англійської мови та спецкурси зі словотворення.

Завдяки інтенсивному розвитку комп'ютерної термінології буде своєчасним розглянути термінологічну лексику з різних позицій, тобто проаналізувати її морфемі, словотвори та семантичну структуру (Mukhalchuk, Bihunova, Fridrikh, Vietrova, 2021).

Термінологія – це підсистема загальної лексико-семантичної системи мови, яка містить усі структурні види слів, усі семантичні процеси, які властиві лексиці загалом. Аналіз літератури з комп'ютерної термінології показав такі структурні види термінів: непохідні, похідні, складові,

термінологічні словосполучення та абрєвіатури. Модель структури термінів має на увазі загальну кількість термінів-елементів та організацію їхньої системи.

Монолексемні термінологічні одиниці становлять відносно малу частину загальної кількості проаналізованих лексичних одиниць. Тим не менш, ці терміни визначають основні поняття даної галузі та найчастіше вживаються. Структурна модель морфемного типу (напр., card, code, deck, file) найпродуктивніша серед непохідних комп'ютерних термінів англійською. Непохідні терміни відрізняються розвиненою семантичною системою. Метафоричні зміни та обмеження значень – два види семантичної зміни.

Синхронний аналіз комп'ютерних термінів англійської виявив значну кількість запозичень латинського походження чи термінів, створених з урахуванням латинських елементів. Діахронічний аналіз показує, що більшість однолексемних термінів утворюється шляхом міжмовних запозичень. Також існують запозичення з літературної мови, технічної та з наступних наук: математики та логіки, електроніки та організації виробничого процесу. Етимологічний аналіз показує, що зберігається зв'язок між тимчасовим значенням терміну та класичним початковим значенням. Збереження такого зв'язку веде до появи термінів з прозорою етимологічною структурою (напр., comparator – порівнювальний пристрій) та терміни, що базуються на зв'язках асоціативного термінологічного значення з лексико-семантичним варіантом латинського кореня (напр., processor) (Kishchenko, 2017).

У комп'ютерній термінології численні складні терміни. Найчастіше вживаються такі словотвори, як іменник і прикметник (adj+n), або іменник і іменник (n+n). Складні терміни відображають комп'ютерні поняття у різний спосіб. Існує зв'язок між структурою терміна та його лексичним значенням. Наприклад, терміни виду adj + n можуть описувати комп'ютерну структуру, параметри, програмне та технічне забезпечення, мови програмування: mainframe, general-purpose, low-level, high-end, high-density, long-term, discrete-time; контроль введення та виведення даних: hard-copy, full-screen, narrowband, serial-data, full-duplex, single-wire; назви комп'ютерних елементів, включаючи логічні схеми та інтегральні мікросхеми: open-collector, thin-film, single-chip, multiple-function, continuous-path, positivetemperature. Також можуть зустрічатись наступні моделі словосполучень: n+a+n, a+n+n, n+n+n, pi (participle i)+n, pii (participle ii)+n, a+pi. Іменні словосполучення

найактивніші. Компоненти, розташовані праворуч, є ядром словосполучень: system, computer, device, unit, data, code; а розташовані ліворуч є найактивнішими: control, card, address, machine, file. Термінологічне словосполучення є членом речення і може бути нескінченним. І цей факт призводить до стиснення, т. е. до утворення абревіатур. Значна кількість абревіатур пов'язана з термінами memory, register, unit, system, processor, etc.: RWmemory, RAM, USB-memory-stick; TBR, PR; CPU, NTU, ACU; DBS, ESS; НЕР, ISP. Відповідно до структурних характеристик комп'ютерні абревіатури – це алфавітні скорочення (акроніми). Деякі структурні частини мови (артиклі, частинки, та союзи), як і значущі частини мови можуть використовуватися для утворення абревіатур: CUE-ComputerUp-DateEquipment, NLP-Non-LinearProgramming. Іноді в абревіатурах можуть пропускатися значні частини мови (іменники, прикметники, дієприкметники) і навіть цілі словосполучення: BTM – Batch Time-Sharing Monitor, RO – Rub-Out Keyboard Key. Зустрічаються абревіатури такого вигляду, як PaaS (platform as a service), IaaS (infrastructure as a service), SaaS (software as a service), де поєднання as пишеться малими літерами (Kishchenko, 2019).

Семантика комп'ютерних термінів визначається здебільшого логікоконцептуальною системою цієї галузі. Грунтуючись на семантиці компонента-ядра, можна визначити лексико-семантичні категорії (ЛСК):

а) ЛСК «об'єкт/матеріальне тіло» (терміни, що визначають об'єкти дійсності: computers, details, elements, devices, etc.);

б) ЛСК «якість/особливість» (терміни, що визначають ступінь, характерні риси);

в) ЛСК «процес/рух» (терміни, що визначають процес, дію, положення);

г) ЛСК «абстрактні логічні поняття» (терміни, що визначають найбільш загальні логічні поняття, математичні терміни).

Підбиваючи підсумки, ми дійшли таких висновків:

1. У сфері комп'ютерних технологій продуктивне словотвори характеризується наявністю низки специфічних особливостей.

2. Незважаючи на дію закону економії мовних зусиль, 44% розглянутих новоутворень являють собою складні лексичні одиниці, що можна пояснити тим, що більшість нових слів виникає для позначення тих об'єктів та явищ позамовної дійсності, новизна яких потребує якнайточнішого та адекватного їх описи мовними засобами.

Закріпившись у мові, складна лексична освіта може зазнати так званого «згортання» – утворення більш компактною одиниці. Саме в цей момент набуває чинності закон мовної економії.

Загальний відсоток новоутворень, створених шляхом компресії, дорівнює 29% загальної вибірки, з яких 11,4%, 10% і 7,6% припадають на словозлиття, усічення та абревіатури відповідно. Афіксальні освіти зустрічаються в 19,4% випадків від сукупної кількості лексичних одиниць, що розглядаються, причому більше ніж у половині прикладів застосовуються префіксальні моделі – 13,8%, серед яких у кількісному відношенні переважають утворення з напівпрефіксом cyber-. Відсоток суфіксальних утворень – 5,6%.

Семантичне словотворення щодо малопродуктивне і становить 7,4% досліджених лексичних новоутворень. Конвертовані моделі практично відсутні – 0,2%. Розподіл нової комп'ютерної лексики по семантичних підгрупах Internet/Networking, General, Privacy/Security, Hardware, Software дозволило виявити, що у відсотковому відношенні найбільш широко представлена підгрупа Internet/Networking – 52,8% загальної вибірки. На чотири підгрупи, що залишилися, припадає 17,2%, 11,4%, 10,6% і 8% відповідно.

Збагачення словникового складу мови є безперервним процесом, чим і пояснюється інтерес великої кількості дослідників до різних новоутворень, що виникають у ньому.

При розгляді нової лексики лінгвісти враховують екстралінгвістичні та лінгвістичні фактори, що впливають на появу новоутворень, а також прагматичні потреби суспільства.

Величезна кількість нових лексичних одиниць, необхідність їх реєстрації та опису призвели до створення науки про неологізми – неології, яка до теперішнього часу не оформилася як самостійна наука, що пояснюється низкою проблем теоретичного плану: відсутність єдиного тлумачення поняття «неологія» та її основного поняття. неологізму. Існування безлічі визначень поняття «неологізм», а також термінів «окказіоналізм» і «потенційне слово» призвели до появи різних класифікацій, які, незважаючи на їх наукову значимість, не виразилися у створенні загальної методики їх розмежування. Тому у роботі ми використовуємо найбільш загальне поняття – лексичне новоутворення (Bihunova, Zubilevych, 2017).

Висновки. Отже, переважна більшість нових лексичних утворень створюється за допомогою словотвірних моделей, механізм дії яких знаходиться у віданні особливої лінгвістичної науки – словотвори, яке в сучасній лінгвістиці розглядається як

самостійна дисципліна, що має свою специфіку та об'єкт дослідження та нерозривно пов'язана з іншими галузями науки про мову: фонетикою, лексикологією, граматику, семантикою.

Основною одиницею словотвору є похідне слово, що має словотвірне значення, яке в процесі освіти слова вводиться словотворчим формантом.

Крім основної одиниці, виділяються комплексні одиниці словотвору: словотвірний тип, словотвірна категорія, словотвірне гніздо та словотвірна парадигма.

У рамках словотвору слово вивчається як знак, а й як одиниця номінації. Оскільки не всі явища дійсності можуть бути номіновані первинно, це веде до необхідності утворення одиниць вторинної номінації. Ставлення номінації розглядається у двох напрямках: семасіологічному та ономаціологічному.

Незважаючи на те, що кількість словотворчих моделей сучасної англійської мови дуже значна, не всі вони мають однакову продуктивність. До найбільш продуктивним традиційно належать словоскладання та афіксація; значна кількість лексичних одиниць утворюється з допомогою телескопного словотвори. Крім того, важливе місце займає семантичне словотворення, що створює нову номінативну одиницю на базі вже існуючої без використання словотвірних формантів.

Зроблений нами аналіз нової лексики сфери комп'ютерних технологій показав, що дана терміносистема є однією з найбільш активних з точки зору поповнення словникового складу англійської мови і водночас має низку характерних особливостей, а саме:

1) переважання складнооформлених одиниць;

2) активність префіксальної словотвірної моделі з напівпрефіксом cyber-;

3) приналежність значної частини розглянутих лексичних новоутворень до підгрупи Internet/Networking.

Близько половини – 44% розглянутих новоутворень є складними лексичними одиницями, що можна пояснити, зокрема, прагненням їх творців до якомога більш точного та адекватного опису суті нового позамовного об'єкта чи явища.

Закріпившись у мові, складна освіта може редукуватися – призвести до утворення компактнішої лексичної одиниці.

Відсоток новоутворень, створених шляхом компресії, значно менший і становить 29% від загальної вибірки.

За афіксальними моделями утворено 19,4% аналізованих лексичних одиниць, серед яких у кількісному відношенні переважають утворення з напівпрефіксом cyber-.

Семантичне словотворення відносно малопродуктивне, становлячи 7,4% загального корпусу досліджених лексичних одиниць. Число конвертованих утворень мізерно мало – 0,2%.

Серед виділених у нашій роботі семантичних підгруп, на які ми підрозділяємо комп'ютерні новоутворення, що розглядаються, у відсотковому відношенні найбільш широко представлена підгрупа Internet/Networking – 52,8% від загальної вибірки.

Розвиток комп'ютерних технологій передбачає появу нових мовних найменувань, а оскільки цей процес відбувається постійно, матеріал для дослідження безперервно збільшується в обсязі, у зв'язку з чим нам видаються перспективними подальші дослідження в даній галузі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бігунова С.А., Зубілевич М.І. Афіксальна номінація відантропонімних дериватив. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. 2017. № 64. С. 53–55.
2. Кіщенко Н.Д. Вербалізація концепту WISDOM/МУДРІСТЬ у дискурсі англійської авторської казки : дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / КНЛУ. Київ, 2017. 189 с.
3. Kishchenko, N. Models of Artistic-Figurative Metaphors of Wisdom in English Fairy Tales. *Scientific Journal of National Pedagogical Dragomanov University*, 2019, № 9. P. 87–94.
4. Mykhalchuk, N., Bihunova, S., Fridrikh, A., Vietrova, I. Cross-cultural understanding of metaphors in information technology sphere. *Cognitive Studies*. 2021. № 21. P. 16.

REFERENCES

5. Bihunova S.A, Zubilevych M.I. Afiksalna nominatsiia vidantroponimnykh deryvativ [Affixal nomination of anthroponymic derivatives] *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia»*. 2017. № 64. С. 53–55. [in Ukrainian]
6. Kishchenko, N.D. (2017) Verbalizatsiya kontseptu WISDOM/MUDRIST' u diskursi anglomovnoyi avtorskoyi kazky [Verbalization of the WISDOM/WISDOM concept in the discourse of an English-language author's fairy tale]: dis. ... kand. filol. nauk: 10.02.04 / KNLU. Kyiv, 2017. 189 s. [in Ukrainian]
7. Kishchenko, N. (2019). Models of Artistic-Figurative Metaphors of Wisdom in English Fairy Tales. *Scientific Journal of National Pedagogical Dragomanov University*. 2019, № 9. P. 87–94.
8. Mykhalchuk, N., Bihunova, S., Fridrikh, A., Vietrova, I. (2021) Cross-cultural understanding of metaphors in information technology sphere. *Cognitive Studies*. 2021. № 21. P. 16